

БОРБА

ОРГАН НА ОКРЪЖНИЯ КОМИТЕТ НА БКП, ОКРЪЖНИЯ НАРОДЕН СЪВЕТ
И ОКРЪЖНИЯ КОМИТЕТ НА ОТЕЧЕСТВЕНИЯ ФРОНТ — ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Излиза три пъти седмично

С ПАСПОРТ ЗА ГОТОВНОСТ ЗА ЗИМАТА

ТЕЖКИТЕ зимни условия в Балкана предизвикват водачите на моторни превозни средства от клон на ДАП — Елена безупречно и навременно подготовка. Тя е наложителна за всеки, защото едновременно има професионален транспортен работник, който да не е изпитвал непосредствено последствията от недостатъците на предварителната подготовка. Трудният ден на работниците от ДАП при тежки снеговалежи условия изисква двойно по-голяма съобразителност и майсторство. Водачите на автомобилите — пътнически или товарни — знаят, че движението с подходяща скорост, с оглед на пътните условия е сигурният залог за недопускане на автопроизшествия. Но само това да се знае, е недостатъчно.

Затова ръководството на клон на ДАП още през юли т. г. изработи и прие специален план за зимната подготовка. Но известно е, че и чухавият план, ако той не се изпълни докрай, не може да разреши въпроса, в случая за зимната подготовка. Наистина колективът на ДАП, съответните отговорници за предвидените мероприятия и най-вече дългогодишният домакин Никифор Пенчев положи много усилия, за да приключи успешно изпълнението на плана. През август, септември и през първите дни на октомври беше извършена много добра работа по подготовката на автомобилите, гаражите, хората и др.

Например, вместо 21 товарни автомобили в зимна готовност са вече 28 от заплануваните 10 автобуса — 9 са подготвени, 15 товарни таксиметри от предвидените 12 и др. Набавен е необходимият брой шанцови инструменти, продължават да се привезват в изправност наличните брезенти. За зимния сезон на гаражите са осигурени 20 нови мангала, 20 лейки и три таъра дигелни.

Почти е приключена и подготовката на сервисните работилници и площадки, на които условия на хората и проверката на морално-волеви качества на воляките и сервисните работници. Тази година е направено много и за набавянето на достатъчно топлине, топлине обущи и кожухетата. Въпреки всичко някои меро-

приятия още не са изпълнени, които поставят под съмнение пълната готовност на колектива за работа при зимни условия. На първо място трябва да отбележим, че все още не може да се комплектуват всички коли с необходимите инструменти и съоръжения. Трудно, да не кажем никак, се поставят подръчни инструменти, като ключове и крикове, които са крайно необходими. В това отношение на клон слеза да се окаже по-голямо съдействие от Окръжното управление на ДАП в Горна Оряховица. Още не са набавени зимни масла нито за двигатели, нито за диференциали... Винаги за това е в СП „Петрол“ — Горна Оряховица.

Съществен момент от зимната подготовка в този край е и подготовката на пътищата. Затова предварително са обходени всички пътни райони. На нарочна среща с ръководствата на горските стопанства в Елена, Буйновци, Стара река и Кипилзю са уговорени сроковете и районите, които всяко стопанство следва да подготви за нормална зимна експлоатация. До преди няколко дни задължението си беше изпълнило само Горското стопанство в Стара река. Дълг на горските стопанства е част по-бързо да извършат ремонта на пътищата, защото от нормалната работа на клон на ДАП през зимата ще зависи и сроочно изпълнение на техните производствени планове. Поради липса на асфалт още не е извършена площадката в гаража и района на ДАП, както е било предвидено до 1 октомври.

Четвърти ноември е определен за пробен зимен ден за колектива на клон на ДАП. Вниманието и усилията на всички сега са насочени към това той да премине успешно. Тогава ще изпитат вероятно много допуснати слабости по време на предварителната подготовка. Тези водачи на моторни превозни средства, които покажат пълна зимна готовност, ще получат специални паспорти, наречени паспорти за зимна готовност.

Задача над задачите на всички до 4 ноември трябва да бъде — нито един водач без паспорт за зимна готовност!

М. МАНОЛОВ
К. ВАСИЛЕВ

от Обществена редакция на „Борба“ в Елена

Всеки труженик, всеки колектив със свой принос за ДЕВЕТИЯ КОНГРЕС НА БКП

ИЗПЪЛНЕНО ГОДИШНО ОБЕЩАНИЕ

ПРОМИШЛЕНЕТЕ предприятия от Горна Оряховица до вчера произведоха надпланова продукция за 6120 000 лева, при дадено годишно обещание за 4500 000 лева. До дните на Конгреса тази цифра ще бъде увеличена, защото не едно предприятие е дало обещание до тогава да изпълни

годишния си план. Почти всички предприятия са внесли в държавата сумите, предвидени от данъка за общия доход. Те надвишават с 558 000 лева планираните средства за вноските в бюджета на държавата.

Н. Божков
от Обществена редакция на „Борба“ в Г. Оряховица

Полскосеновчани рапортуват

УПОРИТО се трудиха и през тази година кооператорите от нашето стопанство. Под ръководството на специалистите те навреме и качествено извършиха всички селскостопански работи. И резултатите не закъсняха. С открити чела, с гордост ще рапортуваме пред Деветия конгрес на любимата Партия, че дадохме своя принос в борбата за решаване на зърнения проблем. Стопанството ни получи по 336 кг пшеница от декар и произведе общо 7510 тона при план 5796, по 315 кг от декар — ечемик при план 270 кг или 62 тона над предвиденото.

В края на миналата година ръководството на стопанството и специалистите набелязаха конкретни мероприятия за получаване на повече зърно. Тяхното изпълнение — торенето с 30 кг фосфорни торове и 10 кг амониева селитра, добрата подготовка на почвата, въпреки голямата суша през миналата есен, засяването само с високодобивния статски сорт „Безостая 1“ обуславява получаването на тези добиви.

Едни от най-трудоемките, но и най-доходните култури за стопанството ни са арпаджикът и луткът. От лука например получихме по 1940 кг от декар при план 1700 кг, а от арпаджика, при план 1300 кг на декар произведохме по 2035 кг.

Надежди за висок добив да-

ва и паревизата. Очакваме да получим средно над 500 кг от декар от поливните и неполовните площи.

За успехите ни най-красноречиво говорят цифрите за изпълнението на плановете на бригадите и фермите. Достойно ще посрещнат Деветия конгрес на Партията кооператорите от зеленчуковата бригада в Кулина, които изпълниха плана си за годината още на 31 август.

При план на стопанството за оема на общата продукция — 7436 263 лева ние очакваме да получим 7560 000 лева или в повече 123 737 лева.

Производствената програма за 1967 година е още по-напрегната. Предвиждаме да получим 5980 тона пшеница, 5440 тона царевица, 600 тона слънчоглед, 9000 тона захарно цвекло и други. За успешното реализиране на тази напрегната производствена програма още от сега сме мобилизирали силите си. Приключихме вече със сеитбата на ечемика, засети са над 50 на сто от площите на пшенищата.

Чрез въвеждането на достатъчно минерални торове, чрез използването на хербициди, ще воюваме през 1967 година да получим не по-малко от 340 кг пшеница от декар.

Манол С. ТАНГЪЛОВ
председател на ТКЗС „Георги Димитров“ — Полски Сеновец

КОЛКОТО по-малко дни остават до забележителното събитие в живота на любимата Българска комунистическа партия — нейният Девети конгрес, толкова повече се усилява трудовата и политическа активност по градове и села, толкова повече нарастват успехите. Наред със стотиците отделни производители и бригади, десетки цехове и отделни рапортунаха, че са изпълнили годишните си планове. Успешно приключиха с годишната производствена програма и първите няколко предприятия.

В ударните предконгресни дни — на борба за увеличено производство и високо качество!

72 ДНИ ПРЕДСРОЧНО

НА ТЪРЖЕСТВЕНО събрание в четвъртък колективът на ДСП „Родопи“ — Велико Търново отчете с голямо задоволство, че на 19 октомври е изпълнил годишния производствен план. Произведена е промишлена продукция за 23 240 000 лева. До края на годината колективът обещава да произведе надпланова продукция за 4300 000 лева. А до деня на Деветия конгрес на родната комунистическа партия — 1500 000 лева.

За постигането на тези блестящи успехи голяма заслуга имат единадесетте бригади, включени в движението за комунистически труд. Бригадите „Юрий Гагарин“, „Лилияна Димитрова“, „Никола Вал-

царов“ и „Христо Ботев“ вече са завоювали високото звание.

Социалистическото съревнование между двата цеха „Месодобив“ и „Преработка“ спечели цех „Месодобив“ с началник Георги Цанев, носител на „Народен орден на труда“ — златен.

С топли думи към колективите се обърна Димитър Михайлов — зам. директор на предприятието. Той сподели своята радост на всички и отбеляза, че това предсрочно изпълнение на годишния план е скъп дар за Конгреса на БКП. Пожела здраве и щастие на работниците и служителите.

В. Стефанова

Надпланова продукция за 1000 000 лева

В дните пред Деветия конгрес на БКП производствените колективи в Свищов отчетат високи успехи в съревноването. Работниците от ТПК „Домстрой“ изпълниха вече годишния си план 117 на сто. В чест на Партияния конгрес те поеха допълнително задължение до края на годината да извършат строително-монтажни работи за още 110 000 лева.

С предсрочно изпълнен годишен план се поздравиха и ентузиастичните производственици от ТПК „Милан Василев“, от цеха за плоскостни на ДИП „Текстилни влакна“ и др. Трудните колективи от Свищов ще посрещнат Деветия конгрес с надпланова продукция за повече от 1 000 000 лева.

ПОЛЕЗНА ЕКСКУРЗИЯ

В чест на IX конгрес на БКП Градският комитет на Партията и Клубният съвет на профсъюзите в Павликени организираха еднородна екскурзия с партийните секретари, председателите на профкомитетите, секретарите на комсомолските организации, ръководители на бригади за комунистически труд и първенци в гр. Габрово за обмяна на опит по движението за комунистически труд и законите на работническата чест.

След разглеждането на стелените цехове и разговорите в бригадите за комунистически труд в обувния завод „Сърп и чук“ др. Ганка Ненова, председателка на Заводския профкомитет, разказа подробно и увлекателно за хубавите прояви на работническите колективи в завода по движението за комунистически труд.

Н. Велева

ЗИМАТА НЕ Е МЪРТЪВ СЕЗОН

Задачите по строителството след всяка измината година се увеличават, а наличните работници при обичайния строителен сезон са недостатъчни. Това налага да се потърсят начини за промяна на технологията на някои строителни конструкции и да се внедри изпълнението им по индустриален способ, както и създаване на условия за работа при студени зимни дни. През изтеклите петнадесет години в това отношение постигнатото не е малко. Редица фабрично-заводски постройки се изпълняват по спсобем начин, като се създаде възможност да се влага повече механизация и се работи и през зимата. Добри резултати се постигнаха при отливането на спсобемите конструкции за ДДЗ „Д. Благоев“ — Велико Търново, новия завод край Лясковец и други обекти, където при студени зимни дни се работеше непрекъснато.

Подготовката за работа при зимни условия е сериозна и тя следва да се извърши своевременно. На първо място да се създаде достъп до обектите както с превозни средства, така и за пешеходци. Да се отводнят площадките от покривностни води и се застелят работните места и временните пътища със сгънати или баласта и второ — да се затворят сградите, за да се създадат условия за изпълнение на довършителните работи. Разбира се, външни мокри процеси при зимни дни също и трудно се изпълняват, затова една от важните задачи за подготовка на обектите за зимата е те да се покрият и измажат още през топлините дни. Особено внимание да се обърне на асфалто-ютените изолации. Да се вземат мерки за подготовка на безпрепятственото им полагане до настъпването на студентите дни, чрез ускоряване на работата на циментовите замазки по бетонните плочи, грундиране на готовите замазки.

Монтирането на врати и прозорци, както и остъкляването са също важна предварителна дейност. Всички покрити обекти следва да се остъклят. В момента това обаче е затруднено, поради липса на стъкла и стъкларите. Трябва да се разпределят и увеличат бригадите кои и къде ще

бъде през настъпването на зимните дни, за да могат още при първа случай нормално да действуват.

При зимни условия строителите не ще се ограничат само с вътрешни манипулации. Ето защо трябва да се оборудват машините за земна работа. За бетонните операции инсталациите за загряване на вода и инертни материали не са проверени и пробирани не са пускани. Това трябва да стане и да се определи ден, в който следва да се действа пробно с всички съоръжения и се провери подготовката. За приемане на бетона на обекта да се монтира приемните бункери, които при нужда трябва да се загряват. Не са набавени достатъчно розетки и полиетилен за покриване на положения бетон. Доставените ускорители, като хлорна вар и калциев двухлорид, са крайно недостатъчни, те са колкото за производство само за два дни на бетоновия възел във Великотърновския строителен. В складовете на всеки бетонов възел да се доставят ускорители поне за работа един месец при температура минус десет градуса.

Подценена е нуждата от огнища за загряване на вода. Изостана се с обезвещаването на топлини стани за затопляне и подсушаване на работниците. Топлото облекло не е раздадено. Не са осигурени и дърва за огрев по обектите. За избягване на простудите да се снабдят бригадите с прибори за чай... При по-добри грижи за създаване условия на работа при зимни дни ще се създаде възможност наличните строители да бъдат редовно по обектите. За добра и редовна работа е необходимо да се обмисли и съответната организация на строителното производство, както и снабдяването с материали. През сезонно запасаване да се осигурят обектите с необходимите материали, така че през топлините дни да се ползва транспортът само до достъпни обекти.

Задача за 1967 година е увеличаване с тридесет процента. Това налага да се вземат сериозни мерки за създаване добри условия за работа през зимните дни.

ЗАСЛУЖЕНА ПОЧИТ

Името на Васил Мавриков е скъпо на великотърновци. Животът на стария партиен деятел е един светъл пример, една незаличима диря, образец на преданост към комунистическата партия на вярата в нейното велико дело, в което горя с цялото си сърце.

Това име сега носят текстилното предприятие във Велико Търново, кооперативът в Самооводе и Профсъюзният дом на културата, които отдадоха заслуженият почит на своя патрон в деня на 90-годишнината от неговото рождение — 20 октомври.

На тържеството, което се състои по този случай в текстилният комбинат „В. Мавриков“, дойдоха секретари

на Окръжния комитет на БКП Димитър Стоянов, Иван Диков и Никола Куршев, председателят на Окръжния народен съвет Димитар Тужаров, първият секретар на Градския комитет на Партията във Велико Търново Димитър Петров, Нено Лалев, председател на ЦК на Профсъюза на работниците от леката и хранителната промишленост, дъщерите на Васил Мавриков — Йонка и Елена, неговите другари в борбата Борис Богданов, Сава Попаврамов, Асен Михайлов, Иван Данаилов, Илия Камбуров и др. Доклад за живота и делото на Васил Мавриков прочете членът на бюро на Градския комитет на Партията и секретар на Заводския

партиен комитет Иван Трифонов. Възбуждащ миг на тържеството бе приветствието на представителна група пионери от училище „Н. И. Вапцаров“, които поднесоха на гостите аленя карфили.

Думата има най-малката дъщеря — Елена Васил Маврикова. Топло, с чувствено на дълбока признателност към бащата и ветерана на Партията, тя припомни скъпи страници от неговия живот и борба. Говори за неговата упоритост, за вярата му в делото.

На трибуната състрадателно му Борис Богданов, негов близък другар, с когото 7 години са били заедно в затвора и заедно са имали смъртна присъда. Оживяват

нови мигове от историята на Партията, чувствуваш себестраданият, всеотдайността за тържеството на великата идея. Чуваш звъна на верните и самия глас на Васил Мавриков след разпита: „Пак нищо не казахме!“ Той се спря и на силата на международната работническа солидарност, която спаси десетки от бесилките. Той говори за ръководството на Китайската комунистическа партия, което днес прави отстъпление от марксизма-ленинизма.

Накрая бе изпратена телеграма до ЦК на БКП, а самоделият от комбината и профсъюзния дом изгългха литературно-музикална програма.

Тържество по случай 90-годишнината от рождението на Васил Мавриков се състоя и в село Русаля.

Днес
В БРОЯ:

- Последователният интернационализъм на БКП
- НОВАТА ПРОСВЕТНА ГОДИНА В ОТЕЧЕСТВЕНИЯ ФРОНТ
- ЗА ЛЮБОЗНАТЕЛНИТЕ
- СЪОБЩЕНИЕ НА ОКРЪЖНИЯ ОТДЕЛ „СТАТИСТИКА“
- ДУМАТА НА СЪВЕТСКАТА НАУКА И ТЕХНИКА

Думата
на специалиста

Усъвършенстването на машиностроителното производство в ДМЗ „Червена звезда“ край гара Дебелец се обуславя не само от използваната техника и технология, но и от прилагането на по-прогресивни форми на организация. Важно място в системата от мероприятия за подобряване организацията на производството а навечерието на новата производствена 1967 година заема създаването на рационална производствена структура на производствените му подразделения. Едно от съвременните направления за подобряване производствения структура на цеховете, преди всичко на механичните, е премияването от технологична към предметна специализация на техните участъци. Към нея са се стремили и се стремят специалистите от завода.

ТЕХНОЛОГИЧНАТА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ НА УЧАСТЪЦИТЕ се характеризира с това, че те се обособяват за изпълнение на определена фаза на технологичния процес, т. е. стругов участък, фрезов участък, участък бормашини и др. А ПРЕДМЕТНАТА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ се характеризира с обособяване на предметно-затворени участъци за производството на определена номенклатура готови изделия. Например предметно-затворен участък за валове и оси, предметно-затворен участък за корпусни детайли и др.

При предметната специализация разко се съкращава пътът, който преминават обработваните детайли и се снижават до минимум разходите на труд и средства по тяхното транспортиране. Открива се възможност за механизация и дори за автоматизация на междупроизводния транспорт. Преустройството на участъците на предметен принцип съкращава значително производствеността на производствения цикъл и съответно необходимостта от оборотни средства. Организирането на предметно-затворени участъци оказва съществено влияние и върху подобряването на плановата и отчетна работа. Засилва се отговорността на ръководителите на производствените подразделения за произвеждане на детайлите в регламентирани срокове.

ПРЕДМЕТНО-ЗАТВОРЕНИТЕ
УЧАСТЪЦИ

Реализирането на посочените възможности за повишаване разходите на организацията и икономиката на производството предполага съгласуваност в работата на машинните и работните места в предметно-затворените участъци. Съгласуваната работа призовава конкретен икономически смисъл, защото при наличието на прогресивни форми и организация на производствения процес, при съгласуваност в работата между отделните звена биха се получили добри икономически резултати.

Необходима предпоставка за осигуряване на съгласувана работа е предварително разпределение (закрепване) на номенклатурата от детайли и изпълняваните върху тях операции (детайло-операции) по отделни машини и работни места в предметно-затворените участъци. Разпределението на детайло-операциите се разглежда като изходен момент на оперативен производственото планиране.

Изчисленията при проектирането на предметно-затворените участъци се свеждат до определяне броя на машините, тяхната източност и разположението им в рамките на участъка. Обект на проектиране е също и организацията на вътрешно-участъковия транспорт, използването на палети и пр. Освен тези изчисления за делите на оперативно-производственото планиране е необходимо да се извърши разпределение на детайло-операциите по отделни работни места. Това е особено необходимо при предметно-затворените участъци с голяма номенклатура на обработваните детайли. При тях машините с еднакво технологично предназначение в някои (или във всички) от независимозамесяемите групи обикновено са повече от една. Поради това необходимо е детайло-операциите да се разпределят по машини във всяка независимозамесяема група. Разпределението им започва специализиране на участъците за извършване на точно определени операции върху отделен детайл или поточно задоволяване на вътрешно-цеховата (участъковата) специализация и довеждането й до определените работни места.

При разпределението на детайлите се вземат предвид и техническите изисквания. Удовлетворяването на някои от тях може да е в противоречие с другите. Затова трябва да се подхожда конкретно и се дава предпочитание на онези, които удовлетворяват най-добре условията на производството. Разпределението не трябва да се смята като абсолютно. То се извършва при определени технически и организационни условия, а така също и при дадена номенклатура на произвежданите изделия. С изменение на съответните условия се изменя и разпределението на детайло-операциите.

операциите се изхожда от определени технически и организационно-икономически изисквания.

Към техническите изисквания се отнасят и технико-експлоатационните характеристики на машините, особеностите на детайло-операциите, които ще се изпълняват на тях, използваните за това охлаждащи течности, както и квалификацията и опитът на работниците. Съображение при разпределението е и използваната технологична екипировка, а също така и възможностите за нейното нормализиране. Това обстоятелство трябва да се вземе под внимание, особено когато се прилагат методите на груповата обработка.

Важно организационно и икономическо изискване е и разпределението да осигурява ритмично протичане на производствения процес и приблизително еднаква натовареност на всички или част от машините във всяка независимозамесяема група. За да се обезпечи ритмичен производствен процес, необходимо е произвеждането на партидните детайли да се повтаря през строго определен интервал от време, наречен ритъм на производството.

Необходимо е да се посочи, че не винаги е възможно да се спазват всички изисквания. Удовлетворяването на някои от тях може да е в противоречие с другите. Затова трябва да се подхожда конкретно и се дава предпочитание на онези, които удовлетворяват най-добре условията на производството. Разпределението не трябва да се смята като абсолютно. То се извършва при определени технически и организационни условия, а така също и при дадена номенклатура на произвежданите изделия. С изменение на съответните условия се изменя и разпределението на детайло-операциите.

И именно такива форми на организация трябва да приеме ДМЗ „Червена звезда“ на сегашния си етап от развитие.

инж. Петър ПЕТРАКИЕВ

ръководител на бюро „Организация и усъвършенстване на производството“ при ДМЗ „Червена звезда“ — Дебелец.

Най-големият багер

ДВА пъти по-дълъг от футбольно игрище и висок колкото двадесететажна сграда — това са размерите на най-големия ротационен багер в света, който понастоящем копая кафиан камени вълчища в откритите рудници на Рейнския каменновъглен басейн на запад от Кьолн. Този багер е последната дума на германската машинна техника.

Дача в автомобилен багажник

ГРУЗИНСКИЯТ архитект Вахтанг Квинсладзе е успял да конструира дача с гараж и веранда, която тежи само 65 килограма и се побира в горния багажник на лека кола.

Дачата се състои от сглобяеми алуминиеви детайли, органично съвместно и пресован картон и само за 2,5 часа може да бъде изградена от двама души. Спалното помещение съвсем не е мал-

ко. То представлява осемметрова стая. Към жилищното помещение отдалечно и отляво са прилепени гаражът и верандата, състоящи се от алуминиеви стойки, върху които се опъва брезентов навес.

Както съобщава агенция ТАСС, в гр. Тбилиси в най-скоро време ще започне серийно производство на такива „портативни“ дачи.

Автоматичен метеоролог

БЛИЗО до Ленинград, в селището Вейковое, е влязла в действие станция-автомат, която, без каквото и да е участие на човека, извършва измерване на много метеорологични еле-

менти по 24 пъти в денонощието по определена програма.

Тя е конструирана от учени от Главната геофизическа обсерватория в Ленинград. Автоматът измерва температурата на възду-

ха, атмосферното налягане, скоростта и посоката на вятъра, видимостта, височината на облаците, температурата на почвата на различни дълбочини и други. „Мозъкът“ на станцията е направен от полупроводникови елементи. Той ръководи датчици, разположени на разстояние до 10 км и получава от тях данни, които след това обработва, намира поправки, кодира сведенията и ги предава на един свързочен възел.

Най-евтиният
радиоприемник
в света

ПАКИСТАНСКИЯТ инженер Миад Масут Анвара, директор на департамента по електроника в Центъра за атомна енергия в Лахор, е изобретил радиоприемник, захранван с енергия от пламъка на обикновена свещ.

В този приемник липсват всички сложни и скъпи елементи. Веригата се състои само от транзистор, променлив кондензатор от 0.1 микрофарда и бобина. За да се пусне в действие приемникът, е нужна само енергия от половин волт, която се достига от термобатерия, състояща се от медна жичка, термодвойки, месингов цокъл на изгоряла електрическа лампа и малко азбест. Термобатерията може да бъде поместена над всякаква горелина източник: над пламък от свещ, лампа или дори над запалена лула.

СЪОБЩЕНИЕ
НА ОКРЪЖНИЯ ОТДЕЛ „СТАТИСТИКА“

ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАРОДНОСТОПАНСКИЯ ПЛАН ЗА ДЕВЕТМЕСЕЧИЕТО НА 1966 ГОДИНА.

В резултат на благоприятното социалистическо съревнование, в чест на Деветия партиен конгрес, трудещите се в различните отрасли на народното стопанство от Великотърновски окръг постигнаха значителни успехи в изпълнението на плановите задачи на окръга за ДЕВЕТМЕСЕЧИЕТО НА 1966 ГОДИНА.

I. Промисленост

Планът за общата промишлена продукция по фабрично-заводски цени на 1. I. 1962 година е изпълнен както следва:

Групи предприятия	% на изпълнение на плана за деветмесечието на 1966 г.	Произведена пром. продукция през деветмесечието на 1966 г. в % към 1965 г.
ОБЩО ЗА ОКРЪГА — (I — II — III)	110.0	120.3
I. За планираните предприятия	106.6	118.1
II. За предприятията работещи по новата система на ръководство	110.5	120.5
III. За предприятията работещи по 27-то ПМС	107.9	120.0

През деветмесечието на 1966 година са произведени от промишлените предприятия в окръга в повече спрямо същия период на 1965 година: тухли 8254 хил. бр., широколистни дъски 546 куб. м, шперплат 636 куб. м, памучни прежди 326 тона, месо 1102 тона, сирене 893 тона, захар 13 655 тона и пр.

Абсолютният размер на произведената надпланова продукция от всички промишлени предприятия в окръга през деветмесечието на т. г. възлиза на 22 707 000 лева, в това число 1 348 000 лева от планираните предприятия, 20 264 000 лева от предприятията по новата система и 1 095 000 лева от предприятията работещи по 27-то ПМС.

През деветмесечието е произведена спрямо същия период на т. г. в повече промишлена продукция общо за окръга за 42 273 000 лева или е постигнато увеличението от 20.3 пункта, в това число от планираните предприятия за 3 354 000 лева или с 18.1 пункта, от предприятията работещи по новата система за 36 417 000 лева или с 20.5 пункта и от предприятията работещи по 27-то ПМС за 2 502 000 лева или с 20 пункта.

От всички 110 промишлени предприятия, 8 не изпълниха плановите си за общата промишлена продукция и не дадоха на народното стопанство продукция за 200 000 лева, в това число 6 от планираните предприятия със 142 000 лева недодала продукция и 2 предприятия, работещи по новата система с 58 000 лева недодала продукция.

Планът за стоковата продукция по ФЗЦ от промишлените предприятия, работещи по новата система на ръководство на народното стопанство е изпълнен 110.4 на сто, като е произведена надпланова стокова продукция за 20 265 000 лева.

От 49 предприятия работещи по новата система 6 не изпълниха плана си за стоковата продукция, като не дадоха на народното стопанство стокова продукция за 499 000 лева.

Планът за производствеността на труда на едно лице от промишлено-производствения персонал за деветмесечието на 1966 г. общо за окръга е изпълнен 109.9 на сто, в това число от планираните предприятия 105.2 на сто от предприятията, работещи по новата система 110.6 на сто и от предприятията работещи по 27-то ПМС 108 на сто.

От всичките 110 промишлени предприятия 9 не изпълниха плановите си за производствеността на труда, от които 5 планирани, 3 работещи по новата система и едно работещо по 27-то ПМС.

Спрямо деветмесечието на т. г. е постигнат ръст на производствеността на труда общо за окръга с 8 пункта, а това число от планираните предприятия с 10.1 пункта, от предприятията по новата система със 7.1 пункта и по 27-то ПМС със 7.7 пункта.

II. Селско стопанство

През деветмесечието на 1966 година трудещите се в селското стопанство от окръга положиха големи усилия за получаване на повече селскостопанска продукция и изпълнение на обещанията, дадени в чест на Деветия конгрес на БКП. През последните месеци усилията на селскостопанските специалисти и кооператорите бяха насочени изключително към прибиране на реколтата.

В резултат на осъществяването през тази година агротехнически мероприятия, разширяване на механизацията, химизацията и напояването, бе прибирана и продължава да се прибира в сравнение с миналата година по-добра реколта. Производството от пшеница в ТКЗС и ДЗС се увеличи с 2 502 тона, от ечемик с 6678 тона, от овес с 2651 тона и други. Средните добиви от 1 декар на някои култури в ТКЗС общо за окръга са следните: от пшеница 275 кг, от ечемик 299 кг, от овес 234 кг и пр. Най-висок среден добив от пшеница е получен в ТКЗС — Масларево 371 кг, Дъскот 352 кг, П. Сеновец 337 кг и др; от ечемик — в Поликраище 375 кг, Ореш 373 кг, Ресен 365 кг и др.

В сравнение с деветмесечието на 1965 г. общият брой на тракторите към 15 км в ТКЗС е увеличен с 202, поради това общият обем на механизирания работи е увеличен с 6.4 на сто. Най-добре са използвани селскостопански машини в ТКЗС — Павликини 5085 дмо (декари мека оран) средно на един наличен трактор към 15 км, Полски Сеновец 4620 декари мека оран, Козловец 4539 дмо, Страхилово 4526 дмо и други.

Броят на кравите в ТКЗС в сравнение с деветмесечието на миналата година нарасна с 1.7 на сто, на птиците с 15.7 на сто. Броят на говедата в ТКЗС е намалял с 6.8 на сто, на овцете с 8.3 на сто и на свинете с 8.7 на сто.

В резултат на подобро хранене и гледане нарасна продуктивността и продукцията от селскостопанските животни. През деветмесечието на тази година в ТКЗС е получено

с 9.1 на сто повече мляко всичко, отколкото през същия период на миналата година. Средният надой на мляко от фуражна крава в ТКЗС нарасна с 8.6 на сто.

Средната носливост на яйца от една кокошка се увеличи в ТКЗС с 10.8 на сто. Най-висока носливост е получена в ТКЗС — Полски Тръмбеш, Страхилово, Горна Студена и др.

III. Търговия

Планът по стокооборота на дребно за деветмесечието на 1966 година е изпълнен както следва:

Общо за окръга	в това число:	
	търговска мрежа	обществено хранене
102.8	103.7	100.1
в това число:		
1. ГТП към ОНС	105.2	106.1
2. ДТП „Мототехника“	90.5	90.5
3. ДСО „Българплод“	98.1	98.1
4. ОТП „Топливо“	102.8	102.8
5. Потребителни кооперации	102.5	104.5
6. ОТП „Печатни произведения“	101.6	101.6
7. Окръжно аптечно предприятие	102.2	102.2
8. Други предприятия по плана на ОНС	95.4	93.3
9. ДСП „Българтуризм“	105.1	109.1
10. ДСП „ЖП ресторанти“	103.7	109.7
по направление:		
а) в градовете	105.6	105.9
б) в селата	99.4	101.1
в) в селища от градски тип	95.6	92.9

През деветмесечието на тази година от магазините на дребно и заведенията за обществено хранене населението от окръга купи повече в сравнение с деветмесечието на 1965 г. месо 250 тона, месо произведени 275 тона, захар 181 тона, мляко 539 х. л, сирене 153 тона, кашкавал 37 тона, млечни масла 15 тона, яйца 324 х. бр., зеленчуци пресни 123 тона, бира 1037 х. л, вълнени тъкани 66 х. м, шияшки изделия повече за 1142 х. л, памучен трикотаж 179 х. бр., обувки 78 чиф., печки 2591 бр., мебели в повече за 167 х. л, телевизори 2452 бр., перални машини 835 бр., хладилници 196 бр., дограма 5459 кв. м, плоско стъкло 10 223 кв. м и много други разнообразни и качествене стоки.

IV. Капитално строителство

Планът за обема на капиталните вложения през деветмесечието на 1966 година с инвеститор Окръжен народен съвет — В. Търново е изпълнен както следва:

Всичко	в това число:	
	С М Р	Машини и съоръжения
72.4	74.9	59.3
в това число:		
1. Промисленост	67.3	75.7
2. Жилищно строителство	88.4	89.4
3. Комунално стопанство	62.4	64.0
4. Просвета и култура	81.1	83.0
5. Здравеопазване	81.2	82.2

Изпълнението на плана по капиталните вложения за пусковите обекти на окръжно подчинение за деветмесечието на т. г. е както следва:

Всичко	в това число:	
	С М Р	Машини и съоръжения
63.0	63.6	67.1
в това число:		
1. Жилищен блок 12 — В. Търново	95.6	96.2
2. Водоснабдяване Севлиево — Велико Търново	42.7	33.2
3. Водоснабдяване Камен — Нова Върбовка	54.7	57.5
4. Канализация В. Търново	122.7	123.8
5. Основно училище в Д. Оряховица	50.5	50.5
6. Основно училище в с. Златарица	62.8	61.5
7. Издържка педагог. у-ще — Велико Търново	148.0	148.0
8. Водоснабдяване Вишовград—Росица	71.7	70.1

Държавната строителна организация изпълни плана си за деветмесечието на т. г., като главен изпълнител 98.2 на сто, а само за държавния план 87.7 на сто. Планът за строителното производство на пусковите обекти, строителството на които се извършва от ДСО е изпълнен 64.1 на сто.

V. Транспорт и съобщения

Планът за превозите на товарите и пътниците през деветмесечието на 1966 година е изпълнен от автотранспортните предприятия в окръга както следва:

Общо	в това число:	
	ДАП	СОАТ
113.1	109.6	150.8
103.3	99.7	147.8
101.5	101.5	—
102.8	102.8	—

Планът за приходите от пощенските услуги за деветмесечието на 1966 г. е изпълнен от Окръжната станция на съобщенията 103.8 на сто.

ОКРЪЖЕН ОТДЕЛ „СТАТИСТИКА“

Продавам едноетажна къща. В. Търново, „Иван Александър“, № 7. Справка: адвокат Станю Ганев.

Окръжно търговско предприятие — Дряново

ТЪРСИ

ХЛЕБАРСКИ РАБОТНИЦИ И РАБОТНИЦИ

в производството на ситна стока всички разрези.

Постъпване веднага. Справка: тел. 581 — Дряново.

3—3

ВАГОНЕН УЧАСТЪК — ГАРА ГОРНА СРЯХОВИЦА

НАБИРА

кандидати за курс за ревизор-вагони

със средно образование.

Справка: телефон 721 — „Личен състав“.

3—3

ванно! ванно! ванно!

ГРАДСКИ ПРОМИШЛЕН КОМБИНАТ — ГАБРОВО

СЪОБЩАВА

на всички предприятия, търговски организации, учреждения и други, че продължава да приема за изработване всякакъв вид неонов фирми и реклами, както и вътрешно неонов осветление за IV тримесечие на т. г.

и за 1967 год.

Поръчките се приемат писмено и на тел. 22-20.

НЕОН НЕОН НЕОН

ГОРСКО СТОПАНСТВО — ГАБРОВО

ПРОДАВА

на предприятия, учреждения и организации нестандартни дърва на временен склад (каминна станция) по 6.60 лв. за кубически метър.

1—1

ДЪРЖАВНО
АВТОМОБИЛНО
ПРЕДПРИЯТИЕ
— РАЗГРАД

СЪОБЩАВА,

че на 31 октомври т. г. в 8 часа ще проведе продажба на коли: една „Волга“ — първоначална цена 860 лв. и четири „Варшава М-20“.

Първоначална цена 500 лв.

Желаещите да се явят на оглед.

в „ВОРБА“

Стр. 3, бр. 127, 22, X, 1966 г.

ТЕЧЕ ДЕСЕТАТА юбилейна година на космическата ера, която се изчислява от "рождението" на първия съветски спътник на 4 октомври 1957 година. През тези години бяха осъществени полетите на стотици автоматични спътници, на десетки пилотиранни кораби, на голям брой автоматични лунни и междупланетни станции.

Какво може да се очаква през второто десетилетие на космическата ера? Да се отговори на този въпрос то-годе точно и пълно е невъзможно, както беше немислимо например през 1956 година да се предвиди фантастичното развитие на космонавтиката през първите десет години. Обаче с голяма увереност може да се предскаже, че едно от основните постижения през новото десетилетие ще бъде изпращането на първите експедиции на Луната. Вече са направени важни стъпки, откриващи пътя на човека към Луната.

И така, какво е направено и какво още предстои да се извърши, преди да бъде отбелязана първата стъпка на човека върху "първите пътеки" на Луната? Направено е немалко. Доказано е, че метеорната обстановка в космическото пространство между Земята и Луната не пречи на полетите. Големи метеорни тела, които могат да повредят космически кораб, се срещат толкова рядко, че вероятността за сблъскването им с кораба практически е равна на нула.

Доказано е, че обкръжаващите Земята радиационни пояси не представляват опасност за космонавтите, извършващи полет към Луната. Безстрахните космонавти "Ветерок и Угрюм" доказаха това. Доказано е, че без вреда

за здравето и без да намали работоспособността си човек може да се намира в състояние на безтегловност продължително време. Това бе потвърдено от петденощния полет на Валери Биковски, осемденощния полет на Гордън Купър и Чарлз Конрад и четиринадеседенощния полет на Борман и Ловъл.

А полетът на луната, престояването на нея около едно денонощие и връщането на Земята ще продължи приблизително седем денонощия.

Човек вече може да излезе в космическото пространство. Първи осъществи това Алексей Леонов. А след него и петима амери-

лянци от кораба и "стъпил на Луната". Между другите лунните "пътеки" очевидно наистина са прашни. Понякога изглеждат на снимките, получени от автоматичните станции "Луна — 9" и "Сървейър — 1". Наистина прахът плътно "се е слепил" и няма опасност да се пропадне дълбоко в него. По-голяма неприятност от праха ще бъдат намиращите се на повърхността на Луната камъни, достигащи на височина и дължина метър и повече.

Безусловно, преди да се извърши полет на пилотиран кораб до Луната, ще бъде необходимо да се проучат с помощта на автоматични апарати най-подходящите райо-

върщания се от Луната кораб би могъл да бъде изведен в орбита около Земята, а след това да се намали неговата скорост, за да влезе той в атмосферата като спътник. Но тогава ще е нужен много голям запас от гориво за спирания двигател. По-вероятно е, че корабът няма предварително да се извежда в орбита на спътник на Земята, а той изведнъж "ще се вреже" в атмосферата, която именно ще забави неговата скорост в резултат на аеродинамичното триене, без всякаво изразходване на гориво. Но корабът трябва да влезе в атмосферата много точно, като попадне в определен "коридор". Това трябва да се осигури от системата за управление на кораба. Но и при точното попадане в коридора нагряването на кораба ще бъде значително по-високо от нагряването на влизаните в атмосферата спътници. Това се обяснява с факта, че скоростта на кораба при навлизането в атмосферата (втора космическа скорост) е почти един и половина пъти по-голяма, отколкото първата космическа скорост на спътника. Навлизането в атмосферата с втора космическа скорост е един от основните проблеми, които учените трябва да разрешат, за да стане възможно експедицията до Луната.

Алпинистите казват, че не е толкова трудно да изкачи един връх, отколкото да слезеш от него. Донякъде полетът до Луната е също по-малко труден от връщането от Луната на Земята. Луната е върхът, който предстои да бъде завладен от човека през второто десетилетие на космическата ера.

Юрий МАРИНИН
Агенция "Новости"

ПО ПРАШНИТЕ ПЪТЕЧКИ...

кански космонавти. При излизането от корабите в орбита космонавтите се намират в състояние на безтегловност. При излизането извън кораба на повърхността на Луната космонавтите няма да се намират в състояние на безтегловност. Според мненията на мнозина специалисти лунното призежание (1/6 от земното) ще се понася от космонавтите значително по-леко, отколкото пътулата липса на притегляне (безтегловност).

Доказано е, че космонавтите могат ефективно да управляват своите кораби, без което полетът до Луната е невъзможен.

Доказано е, че лунната почва може да издържа пилотиран кораб, както издържа съветската автоматична станция "Луна — 9" и американската станция "Сървейър — 1". Почвата може да издържи и космонавт, из-

ни за кацане на кораба.

И така, можем да обобщим: доказана е принципната възможност за полет на човека до Луната. Засега са останали неразрешени проблемите, свързани със завръщането на лунната експедиция на Земята. Главните от тези проблеми са стартът от Луната и навлизането в атмосферата на Земята.

Стартът от Луната по принцип не се различава от старта от Земята. По-малкото притегляне ще позволи да се използват не толкова мощни двигатели, натоварванията едва ли ще бъдат по-големи, отколкото при старта от Земята.

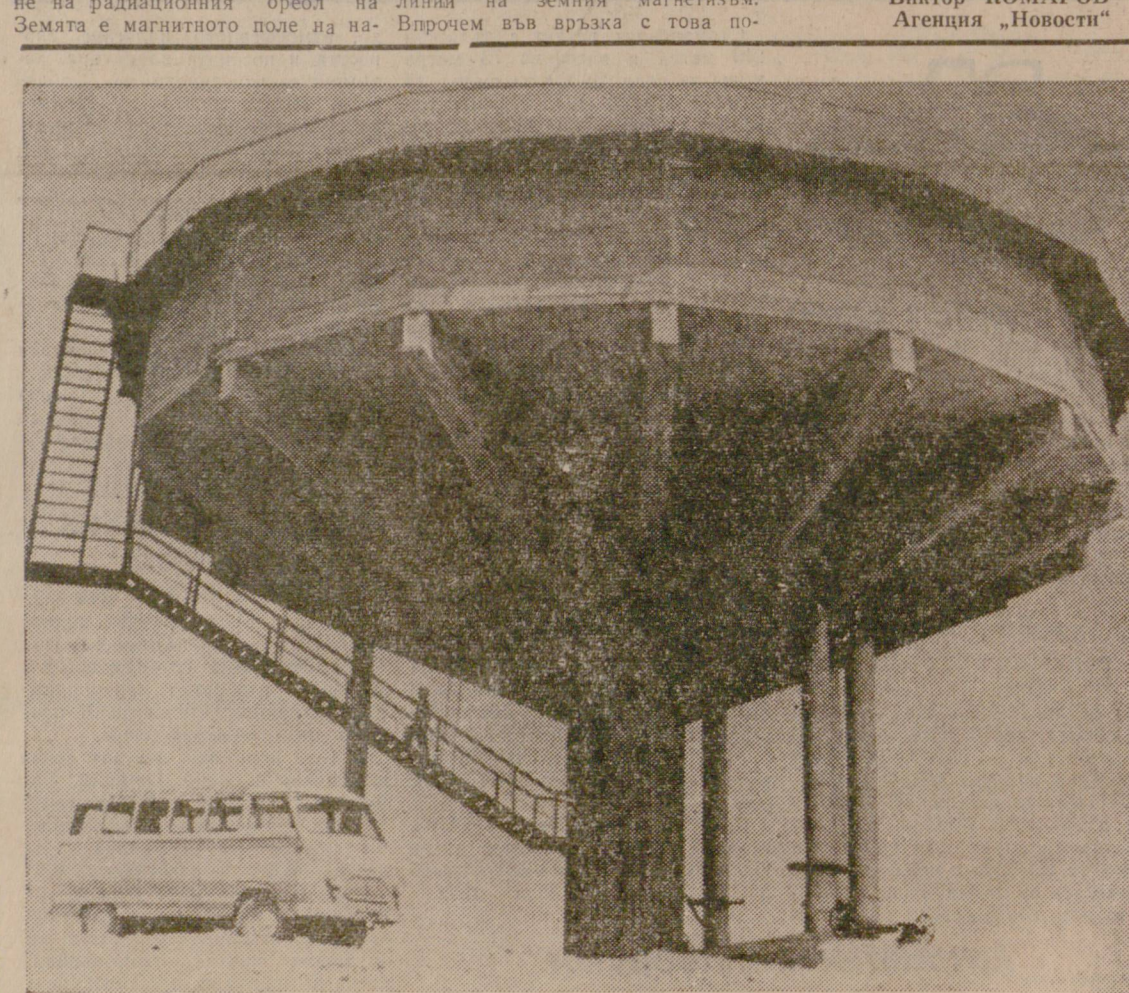
Що се отнася до навлизането в атмосферата на Земята при връщането на кораба от Луната, тук проблемът е принципно друг, отколкото при навлизането на спътник на Земята в атмосферата. Разбира се, за-

стабилно явление като биологическата информация. Впрочем, вече не толкова нестабилно. Учените, работещи в тази област, се убедили, че има хора със силно развита способност да предават информация по биологически път. Те, разбира се, не са така много. Съотношението и тук примерно е същото както и при редица други дарования — например способността да се съчинява музика или да се пишат хубави стихове. Немалка роля играе и развитието на природните способности. Но по въпроса за биовръзката никой сериозно не се е занимавал.

Някои учени в чужбина правят опити да "включат" в биологическата информация такива "научни" направления като ясновидството, познаване на миналото и бъдещето. Има опити дори "да се хвърли мост" към спиритизма — общуване с душите на умерлите роднини и забележителни хора.

Съветската наука преди всичко е материалистическа. Учените от СССР изследват явления на реално съществуващия материален свят, без да измислят несъществуващи проблеми. Бионформацията е комплекс от действителни, а не от измислени явления. В нейната основа стоят физически и психофизиологически фактори. На тази именно база се развива една от най-трудните и млади науки.

Юрий МОРАЛЕВИЧ
Агенция "Новости"

Азербайджанска ССР. Този уникален напорен басейн за поливане на земята е построен в Апшерон. Той събира 1000 куб. метра и е поставен на 10-метрова подпора. Пълненето му се извършва с помощта на автоматична помпена станция от Апшеронския магистрален напоителен канал. Чрез него около 1000 хектара на Гусанския и Апшеронския совхоз ще бъдат напоявани.

ПЪРВИТЕ ПОСТИЖЕНИЯ В ОБЛАСТТА НА БИОИНФОРМАЦИЯТА

СВЕТЪТ на неопознатите, необясними явления отговаря на две категории. Към първата категория спадат явленията, тайствени по своята природа, но постоянни, подаващи се на измерване. Такива са гравитацията и магнетизмът.

Втората категория явления е нестабилна. Тя изглежда за своето съществуване без каквото и да било строги закономерности и почти не се поддава на измерване с помощта на съществуващата техника. Към тази група на първо място се отнася така наречената "биологическа информация".

За съжаление в съдбата на бионформацията отрицателна роля играе някаква "закономерност" в развитието на човешката наука. Отдавна съществува категория учени, които признават само онова, което е нагледно и обяснимо. Всичко останало те отнасят към нежелателни измислици, мистификации или просто мощностество.

Професор Иполит Коган, ръководител на Секцията на биологическата информация при Научно-техническото дружество за радиотехника и електровързка "А. Попов", се

спира на "главното бяло петно" на биологическата информация — енергетическата природа на явленията. Неговото мнение съпада с мнението на много съветски и чуждестранни учени. Те предполагат, че предаването на биологическа информация става с помощта на свързани радиовълни, които се образуват в организма на човек-индуктор и се приемат от човек-перцепиент. При опитите, проведени под ръководството на професор Коган, бяха получени редица енцефалограми у хора, предаващи и приемащи информация. Разбира се, кривите на енцефалограмите у тях бяха различни. Но изменението на характера на кривите у индуктора мигновено предизвиква промяна и в енцефалограмата на перцепиента.

Наистина това още не доказва, че предаването се извършва на свързани или други радиовълни, но потвърждава самия факт на пренасяне на информацията на значително разстояние — факт, който десетки години бе отричан от много учени. Според професор Коган мощността, при която в организма може да настъпи гениране на радиовълни за биологическа информация, е около 10—20 джаула. Каква

нищожно малка изглежда на пръв поглед тази величина. Но не бива да се забравя, че най-съвършените свръхчувствителни радиосхеми, създадени от нашата техника, са невяротно неикономични, обемисти и груби в сравнение с биологическите системи. Ако направим от най-миниатюрни детайли модел на човешкия мозък, то за неговото разположение ще са необходими няколко многоетажни сгради, а за нормална работа — хиляди вата мощност.

Не е изключено, че подобна връзка става чрез други видове енергия, осигуряващи значително голяма отдалеченост и миниатюрност на "биоапаратурата". Нелепо би било да се отрича възможността за съществуването на такива видове енергия. Днес науката е на онова равнище, когато са открити само най-достъпните състояния на материята. Несъмнено още много пъти ще се появяват нови Херци. Резерфорд, Кюри, които ще поразят човечеството със своите "парадоксални", "противоречиви" на науката открития на нови видове излъчвания.

Възможно е едно от тези най-тънки открития изведнъж да определи природата на толкова тайнственото и не-

внимание той отделя за изследване на слабите земетресения, които дори точните уреди едва ги регистрират. Характерно е, че на тези едва забележими колебания на почвата, отразяващи изменения в недрата на земята, много сейсмолози не са обръщали внимание.

Първите изводи бяха направени през 1963 година при класифицирането на 1700 земетресения в Хисаро-джиргаталийски район в Таджикистан. Ученитеят предполага, че сейсмическият режим не е постоянен, а се мени по време. Това противоречи на учението на редица специалисти за повторение на земетресенията на равни интервали от време.

Да си представим силно опъната струна. Само едно

малко усилие и струната ще се скъса. В известна степен ирупването на слаби земетресения в района на епицентъра води до крайно "опъване на струната". Това е само общата хипотеза, към която върви младият изследовател от 1958 година досега. Той изучава 10 000 земетресения в Таджикистан: самата природа му помага да проведе експеримент.

Първата самостоятелна стъпка в сейсмологията доведе Мамадалиев до разрешаването на новата задача. Сега се подлага на изследване малък район с радиус 30 километра от епицентъра на силно земетресение.

Мамадалиев смята, че ако се изчислят скоростите на повторение на земетресенията в определена зона и ако се

знае кога на дадено място е имало подобно земетресение, то може да се предскаже годината на поредния силен подземен тряс в този район.

Сейсмолозите имат термин: дълъг наклон на графика за повторение на земетресенията. Той характеризира отклонението от нормата на състоянието на земята, която преди земетресението. Ученитеят доказва, че преди силно земетресение този график се променя. И ето защо слабите земетресения или въобще земетресенията, според степента на приближаването към силно, или се появяват само един-два доловими труса. Разбира се, става дума за земетресения, които се регистрират от уредите.

Великият процес, възникващи в дълбините на земята, се отразяват от графика за повторение на земетресенията. Но за съжаление такъв график може да бъде съставен много по-късно, отколкото данните, получени в сейсмическите станции, продължава дълги месеци и дори години.

Всяко научно изследване изключително има логически извод. Юсуфали Мамадалиев доказва: силните земетресения могат да се предскажат само при едно условие. Веднага с помощта на изчислителни машини да се обработят данните, тогава ще бъде известен дългът на наклона на графика за повторение на земетресенията във всеки даден момент.

Сейсмолозите от Средна Азия се интересуват от

правилно е околосемното пространство да се нарича не "магнитна сфера", както беше прието по-рано, а "електромагнитосфера".

По взаимодвижението на слънчевия вятър, т. е. погизите от слънчевата плазма с електромагнитосферата, могат да стават различни нарушения на земното магнитно поле. Създават се своеобразни канали, по които заредените частици могат да попаднат в магнитния "капан". Изпращащите се в атмосферата заредени частици предизвикват едно от най-красивите явления в природата — полярните сияния.

Механизмът на това явление обаче още не е напълно ясен. Тук има още доста загадки, които предстои да бъдат разрешени. Така например измерванията, направени с помощта на ракети и спътници, показват, че енергията на слънчевия вятър почти не се изменя. А енергията на полярните сияния се изменя десетки хиляди пъти. Очевидно причините за подобни колебания са свързани с измененията във физическото състояние на "електромагнитосферата", които на свой ред могат да бъдат предизвикани от процесите на йонизация, а също и от ветровете, духащи на стотици километри височина.

Изучаването на всички тези явления с помощта на ракети и спътници представлява голям научен интерес, защото сложните физически процеси, протичащи в околосемното космическо пространство, е невъзможно да бъдат възпроизведени детайлно изкуствен начин в земните физически лаборатории.

Интересът към тази област

Космоса се обяснява с още едно обстоятелство. Твърде вероятно е, че изменението на физическото състояние на радиационните зони може да оказва съществено влияние върху някои други явления, които стават в земната атмосфера и на повърхността на нашата планета. По-специално че е изключена възможността процесите, които стават в радиационните зони, да въздействат до известна степен върху много биологични явления. Може би редицата от явленията, които стават в радиационните зони, да въздействат до известна степен върху много биологични явления. Може би редицата от явленията, които стават в радиационните зони, да въздействат до известна степен върху много биологични явления. Може би редицата от явленията, които стават в радиационните зони, да въздействат до известна степен върху много биологични явления.

Виктор КОМАРОВ
Агенция "Новости"

МОГАТ ЛИ ДА СЕ ПРЕДВИЖДАТ ЗЕМЕТРЕСЕНИЯТА

Дрънчат стъкла, тракат съдове, подът се люлее под краката, отбъват се стеници. . . земетресение! В Душанбе само за една година чувствителните уреди улавят до 3000 труса. Но повечето от тях са слаби. Силни земетресения стават значително по-рядко — 10—20 за една година, а разрушителни — веднъж на десет години или на столетие.

Могат ли да се предвиждат силните земетресения и предварително да се определят районите, където те могат да възникнат?

След серията Ташкентски подземни трусове в печата не веднаж се споменаваха за животни, които започват да се

вълнуват преди земетресение, то и за някои други явления, предшествали стихийното бедствие. Но тези факти са доста откъснати и не дават възможност научно да се обосновават прогнози на земетресенията. Къде е изходът? Научният сътрудник на Института за сейсмоустойчиво строителство и сейсмология при Академията на науките на Таджикистан Юсуфали Мамадалиев вече няколко години търси разрешение на този въпрос.

Всёки път природни явления има свои закономерности. Те се проявяват и при земетресенията. Мамадалиев реши да изучи с най-големи подробности земетресенията на малък район, а не на географска зона, както бе прието в науката. При това особено

внимание той отделя за изследване на слабите земетресения, които дори точните уреди едва ги регистрират. Характерно е, че на тези едва забележими колебания на почвата, отразяващи изменения в недрата на земята, много сейсмолози не са обръщали внимание.

Първите изводи бяха направени през 1963 година при класифицирането на 1700 земетресения в Хисаро-джиргаталийски район в Таджикистан. Ученитеят предполага, че сейсмическият режим не е постоянен, а се мени по време. Това противоречи на учението на редица специалисти за повторение на земетресенията на равни интервали от време.

Да си представим силно опъната струна. Само едно

малко усилие и струната ще се скъса. В известна степен ирупването на слаби земетресения в района на епицентъра води до крайно "опъване на струната". Това е само общата хипотеза, към която върви младият изследовател от 1958 година досега. Той изучава 10 000 земетресения в Таджикистан: самата природа му помага да проведе експеримент.

Първата самостоятелна стъпка в сейсмологията доведе Мамадалиев до разрешаването на новата задача. Сега се подлага на изследване малък район с радиус 30 километра от епицентъра на силно земетресение.

Мамадалиев смята, че ако се изчислят скоростите на повторение на земетресенията в определена зона и ако се

знае кога на дадено място е имало подобно земетресение, то може да се предскаже годината на поредния силен подземен тряс в този район.

Сейсмолозите имат термин: дълъг наклон на графика за повторение на земетресенията. Той характеризира отклонението от нормата на състоянието на земята, която преди земетресението. Ученитеят доказва, че преди силно земетресение този график се променя. И ето защо слабите земетресения или въобще земетресенията, според степента на приближаването към силно, или се появяват само един-два доловими труса. Разбира се, става дума за земетресения, които се регистрират от уредите.

Великият процес, възникващи в дълбините на земята, се отразяват от графика за повторение на земетресенията. Но за съжаление такъв график може да бъде съставен много по-късно, отколкото данните, получени в сейсмическите станции, продължава дълги месеци и дори години.

Всяко научно изследване изключително има логически извод. Юсуфали Мамадалиев доказва: силните земетресения могат да се предскажат само при едно условие. Веднага с помощта на изчислителни машини да се обработят данните, тогава ще бъде известен дългът на наклона на графика за повторение на земетресенията във всеки даден момент.

Сейсмолозите от Средна Азия се интересуват от

изследванията на Мамадалиев.

През юни т. г. той бе поканен в Ташкент, където "съдбата" на правотата или на грешките на учения стана стихията.

Евдокия Бутовская, която завежда отдела за геофизика на Института по геология и геофизика, смята, че работата на Мамадалиев открива перспективи за предвиждане на земетресенията. Туркменските сейсмолози също високо оценяват методиката на изучаване на земетресенията и резултатите, постигнати от таджикския сейсмолог.

Ако в помощ на сейсмическите станции дойдат бързо действащи електронно-изчислителни машини, то практически за два-три дена ще може реално да се предскаже силно земетресение в конкретен район и да се посочат приблизително местата за бъдещия епицентър.

Ефим ШАГАЛОВ
Агенция "Новости"